

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.

**Katedra mezinárodního práva
Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická**

**Posudek o diplomové práci
paní Šárky Vlčkové
„Kolizní úprava dědického práva“**

Autorka diplomové práce si v rámci jejího psaní vybrala téma „*Kolizní úprava dědického práva*“, které je stále velmi aktuální, neboť je nutné mít na paměti, že nová pravidla této kolizní úpravy jsou v České republice, resp. v celé Evropské unii aplikována necelých sedm let a s tím přirozeně souvisí i chybějící ustálená interpretace, resp. chybějící dostatečná judikatura po vstupu v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, (dále jen „nařízení o dědictví“), které představuje další významný úspěch v unifikaci kolizních i procesních pravidel pro dědické poměry s přeshraničním prvkem, na což rovněž autorka diplomové práce poukazuje. Po nedávno obnovené možnosti cestování a stěhování se tzv. na důchod např. do jižních evropských států po dvouletém období koronavirové pauzy a rovněž v souvislosti s různými uprchlickými krizemi, aktuálně s krizí ukrajinských uprchlíků, což autorka diplomové práce rovněž vnímá a zamýšlí se nad tím v úvodu své diplomové práce, bude určitě aplikační prostor kolizních norem dědického práva nabývat ještě na větším významu, než tomu bylo dosud.

Před přistoupením k posouzení vlastního věcného jádra diplomové práce jsem se rozhodl prozkoumat, zda také byly splněny všechny formální náležitosti obsahu diplomové práce, přičemž jsem dospěl k závěru, že došlo k jejich splnění, což mj. vyplyne i z textu tohoto posudku o diplomové práci dále.

V samotném úvodu autorka diplomové práce prohlašuje, že diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, a rovněž připojuje poděkování vedoucí diplomové práce, tj. jmenovitě paní Mgr. Vladimíře Pejchalové-Grünwaldové, LL.M., Ph.D., za její odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při vypracování diplomové práce.

Na dalších stránkách diplomové práce nalezneme přehledný obsah ve vhodném členění do následujících čtyř kapitol:

1. Kapitola - Pojem a význam mezinárodního dědického práva,
2. Kapitola - Kolizní úprava dědických poměrů s přeshraničním prvkem,
3. Kapitola - Prameny právní úpravy mezinárodního dědického práva,
4. Kapitola - Praktické otázky související s přeshraničním děděním v rámci Evropské unie,

které obsahují další prakticky a logicky členěné pododdíly.

Pozitivně je dále možné ohodnotit, že autorka diplomové práce neopomněla připojit obvyklý úvod, jímž vnáší čtenáře této diplomové práce do vlastní základní problematiky dědického práva, resp. především do vlastní problematiky kolizní úpravy dědického práva, a rovněž i tolik cenný závěr, kde seznamuje s výsledky jejího studia této problematiky, resp. zda došlo k naplnění jejích hypotéz stanovených v úvodu její diplomové práce, a to konkrétně:

1. V důsledku přijetí nařízení o dědictví došlo k posílení právní jistoty pro zůstavitele a pro dědice v rámci Evropské unie.
2. S ohledem na volný pohyb osob v rámci Evropské unie je pro členské státy Evropské unie žádoucí mít jednotnou kolizní úpravu pro dědické poměry s přeshraničním prvkem.

Diplomová práce je pak obohacena o velmi přehledný a rozsáhlý seznam použitých tuzemských i zahraničních zdrojů, např. monografie, články, elektronické zdroje, právní předpisy či judikatura, a i o dvojazyčné resumé. Pro snazší orientaci čtenáře diplomové práce byl rovněž připojen seznam použitých zkratk, který je však na druhé straně i nezbytným předpokladem toho, aby čtenář diplomové práce správně pochopil její obsah.

Za hlavní cíl si autorka diplomové práce klade zmapovat současnou právní úpravu dědických poměrů s mezinárodním prvkem, tzn. provést analýzu kolizních pravidel pro určení rozhodného práva pro dědické poměry s mezinárodním prvkem a vymezení jejich vzájemného aplikačního vztahu, k čemuž volí jako základní metody popis a obsahovou analýzu, přičemž to vše doplňuje o komparatistickou metodu.

Jak již bylo uvedeno výše, celá diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol, přičemž v první kapitole se diplomantka podrobněji věnuje pojmu a významu mezinárodního dědického práva.

V druhé kapitole se pak zaměřila na kolizní metodu využívanou při řešení dědických záležitostí s mezinárodním prvkem a s ní související základní instituty, s nimiž se při řešení těchto záležitostí setkáváme, jako např. jednotný či rozštěpený dědický statut, hraniční určovatelé, včetně moderního pojetí spočívajícího v odklonu od hraničního určovatele „*státní příslušnost*“ k hraničnímu určovateli „*obvyklý pobyt*“, zpětný a další odkaz či např. řešení předběžných otázek v dědickém řízení, což nepřímo souvisí s kolizní úpravou dědického práva.

Třetí kapitola, která představuje souhrn dosavadních vnitrostátních snah o úpravu dědických vztahů s mezinárodním prvkem i úsilí o jednotnou úpravu dědického práva zaměřenou na vztahy s mezinárodním prvkem v mezinárodních multilaterálních a bilaterálních smlouvách či v právu Evropské unie, chce čtenáře vnést do vlastního jádra či stěžejní části diplomové práce. V této třetí kapitole se autorka diplomové práce zaměřila na, dle jejího názoru, dosavadní největší úspěch na tomto poli, kterým je právě nařízení o dědictví, přičemž zde podrobně popisuje jednotlivé hraniční určovatelé, s nimiž nařízení o dědictví pracuje, včetně volby práva, dále popisuje kolizní úpravu pořízení pro případ smrti či odúmrti a konečně i zavedení tzv. evropského dědického osvědčení, u něhož se stále setkáváme se značnými aplikačními problémy. Za velmi důležité považuji, že autorka diplomové práce v její třetí kapitole rovněž řeší vzájemný vztah vnitrostátních pramenů, mezinárodních smluv i práva Evropské unie, resp. konkrétně nařízení o dědictví.

Zhodnocení dopadů přeshraničního dědění v návaznosti na právní úpravu v rámci Evropské unie je pak předmětem pojednání v poslední kapitole diplomové práce, kde se její autorka zamýšlí nad některými problematickými aspekty jako je vliv společného jmění manželů na dědění či volba právního řádu státu, jehož je zůstavitelem státním příslušníkem, pokud byl příslušníkem více států, či přetrvávající problémy s uplatněním evropského dědického osvědčení, na což jsem upozorňoval již výše.

U diplomové práce se zpravidla jedná o prvotinu studenta s tímto zaměřením a v tomto rozsahu, a proto se nelze vyhnout drobným, menším či větším nedostatkům. V tomto případě se však jedná převážně o drobné nedostatky, když např. autorka diplomové práce při stanovení vlastních hypotéz v jejím úvodu jednou používá pro Evropskou unii celé označení „*Evropská unie*“, avšak vzápětí se omezí pouze na zkratku „*EU*“ (srov. „*V důsledku přijetí nařízení o dědictví došlo k posílení právní jistoty pro zůstavitele a pro dědice v rámci Evropské unie.*“ a dále „*S ohledem na volný pohyb osob v rámci EU je pro členské státy EU žádoucí mít jednotnou kolizní úpravu pro dědické poměry s přeshraničním prvkem.*“).

Dalším drobným nedostatkem je i následující neobvyklé jazykové spojení, např. na straně 10 diplomové práce: *„Mezinárodní prvek musí být pro příslušný právní vztah významný, nikoliv zanedbatelné povahy, **jelikož pokud** by se jevil pro příslušný právní vztah jako nepodstatný, nebyl by důvod k aplikování norem mezinárodního soukromého práva.“*

Bohužel autorka diplomové práce uvádí hned v úvodu své diplomové práce určité nepřesnosti, k nimž s největší pravděpodobností došlo v důsledku nedostatečného prostoru v této diplomové práci věnovat se některým tématům hlouběji. V této souvislosti je však nutné poznamenat, že by pak bylo asi vhodnější je vůbec neuvádět, neboť takto poskytnutá informace je pak zavádějící anebo přinejmenším nepřesná. Konkrétně se např. jedná o vyjádření: *„V období socialismu na našem území ztratilo dědické právo na svém významu, jelikož tehdejší společnost byla stavěna na jiných principech a soukromé vlastnictví nebylo tehdy téměř možné. Pokud osoba nemohla vlastnit majetek v soukromém vlastnictví, nemohla dále nic předat svým rodinným příslušníkům.“*, z čehož bych dovozoval, že v tehdejší Československé socialistické republice byla úprava dědického práva nadbytečná, neboť vše patřilo pravděpodobně státu. V návaznosti na to bych chtěl upozornit, že v Československé socialistické republice dokonce existovala i po roce 1948 úprava akciových společností (srov. např. zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech). Určitě by tedy bylo vhodné, aby v průběhu obhajoby diplomové práce její autorka poskytla vysvětlení k tomuto jejímu vyjádření.

Dále by se autorka diplomové práce měla ještě vyjádřit, jaké předpokládá dopady pandemie, války na Ukrajině a dalších celosvětových hrozeb na mobilitu osob a potažmo ve vztahu k budoucí využitelnosti, resp. významu nařízení o dědictví pro budoucnost. S tím mimochodem souvisí i otázka případného budoucího celkového odklonu nazpět od hraničního určovatele *„obvyklý pobyt“* k hraničnímu určovateli *„státní příslušnost“*, resp. zda lze očekávat, že bude v budoucnu víceméně opět výlučně stavěno de facto na hraničním určovateli *„státní příslušnost“*?

Konečně by se autorka diplomové práce také měla vyjádřit ke svému dále uvedenému tvrzení, byť uvedenému s odkazem na jiný zdroj, k jeho správnosti a vhodnosti jeho zařazení, což může vnášet pro čtenáře diplomové práce do jisté míry určitou zmatečnost. Jedná se o následující tvrzení v bodě 2.2.1 *„Státní příslušnost“* na straně 22 diplomové práce: *„S hraničním určovatelem státní příslušnosti se můžeme setkat např. v právní úpravě Chorvatska, Turecka, Slovinska nebo Německa.“*

Určitě lze shrnout, že autorka diplomové práce způsobem jejího zpracování prokázala znalosti problematiky, o níž tato diplomová práce pojednává, a rovněž vhodně zvolila její členění na jednotlivé kapitoly a části, resp. pododdíly. Dále lze z mého pohledu rovněž kladně hodnotit, že autorka diplomové práce v celém jejím textu využívá poměrně rozsáhlý poznámkový aparát.

Celkové hodnocení předmětné diplomové práce tak vyznívá příznivě, byť lze shledat drobné a i trochu zásadnější nedostatky, na něž bylo poukazováno i v tomto posudku o diplomové práci. Tyto drobné či trochu zásadnější nedostatky však nikterak nesnižují celkovou hodnotu diplomové práce a její přínos pro čtenáře. Rovněž volba tohoto tématu zasahuje do každodenního života mnoha osob, což jí přidává na důležitosti.

S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti, dále i na skutečnost, že autorka diplomové práce prokázala relevantní znalost zpracovávané problematiky, včetně odborných metod jejího zpracování, a konečně i na skutečnost, že rovněž po formální stránce předložená diplomová práce splňuje pro ni předepsané náležitosti, s výše uvedenými výhradami

d o p o r u č u j i ,

aby autorce diplomové práce bylo umožněno tuto diplomovou práci nazvanou „*Kolizní úprava dědického práva*“ ústně obhájit.

V Praze dne 9. května 2022

JUDr. Milan Müller, Ph.D., LL.M.